14.11.2022

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Viite: HE 211/2022 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI VALTION TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINNAN RAHOITUKSESTA VUOSINA 2024-2030

Keskuskauppakamari kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikkoasiassa. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Lausunnon pääkohdat

- Keskuskauppakamari pitää kannatettavana sitä, että uudella lainsäädännöllä pyritään kasvattamaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta.
- Keskuskauppakamari huomauttaa, että TKI-panostusten nostaminen on elintärkeää Suomelle. Tarvitaan lisää sekä julkista että yksityistä TKI-rahoitusta.
- Keskuskauppakamari muistuttaa, että Suomen tulee tarjota yrityksille kokonaisuudessaan kilpailukykyinen ja vakaa toimintaympäristö, jotta yritykset voivat toimia täällä ja panostaa TKI-toimintaan.
- Yritysten tekemiin TKI-investointeihin liittyy usein merkittäviä riskejä, joita voidaan pienentää valtion TKI-rahoituksen avulla.
- Keskuskauppakamari painottaa, että mikäli yksityisen TKI-rahoituksen osuus jää tavoitellusta kahdesta kolmasosasta, pitää valtion TKI-rahoituksen leikkauksen sijaan ensisijainen vaihtoehto olla rahoituksen uudelleenkohdentaminen siten, että valtion TKI-rahoitus aktivoisi paremmin yksityistä TKI-rahoitusta.
- Keskuskauppakamari painottaa, että poikkeustilanteissa, joissa BKT äkillisesti, mutta todennäköisesti tilapäisesti laskee, ei valtion TKI-rahoituksen tasoa pidä äkillisesti muuttaa.
- Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan TKI-toimintaympäristön ennakoitavuus myös lisää Suomen houkuttelevuutta ulkomaalaisten osaajien kohdemaana ja tukee uusien työpaikkojen syntymistä. Silti huippuosaajien houkutteluun pitää panostaa aiempaa enemmän.
- Keskuskauppakamari kannattaa esitystä säätää uusi tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Keskuskauppakamari painottaa, että suunnitelman yksi keskeisimpiä painopisteitä pitää olla yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön vahvistaminen.

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

Tarkemmat perustelut

TKI-rahoitukseen tarvitaan pitkäjänteisyyttä

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana sitä, että uudella lainsäädännöllä pyritään kasvattamaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta. Uuden lainsäädännön avulla on mahdollista saada kauan kaivattua pitkäjänteisyyttä valtion TKI-toiminnan rahoitukseen sekä kannustaa yksityisiä toimijoita lisäämään TKI-panostuksiaan. Jotta lainsäädännöllä tavoiteltu mekanismi valtion TKI-rahoituksen kasvattamisesta toimisi, pitää kaikkien eduskuntapuolueiden sitoutua lainsäädännön toteuttamiseen ainakin vuoteen 2030 asti.

Keskuskauppakamari kannattaa esitystä säätää uusi tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Suunnitelmalla saadaan kaivattua pitkäjänteisyyttä TKI-rahoitukseen ja sen tulevaisuuden näkymiin. Keskuskauppakamari painottaa, että suunnitelman yksi keskeisimpiä painopisteitä pitää olla yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön vahvistaminen. Huomautamme myös, että valmisteluun pitää tiiviisti ottaa mukaan elinkeinoelämää edustavat tahot.

Keskuskauppakamari painottaa, että valtion TKI-rahoituksen tason kasvattamisen lisäksi tarvitaan myös muita keinoja TKI-panostusten kasvattamiseksi. Hallituksen tuleekin toteuttaa laaja TKI-verovähennys siten, että sen käyttö on yrityksille joustavaa ja hallinnollisesti kevyttä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlan mukaan viimeaikainen kansainvälinen tutkimus viittaa siihen, että verokannustimet lisäävät sekä TKI-investointeja että innovaatioiden suojaamista muun muassa patentoinnin kautta.

Kilpailukykyinen toimintaympäristö TKI-toiminnalle

Keskuskauppakamari huomauttaa, että TKI-panostusten nostaminen on elintärkeää Suomelle. TKI-toiminnan volyymin kasvattaminen ruokkii talouskasvua sekä parantaa tuottavuutta ja kilpailukykyä. Huomautamme kuitenkin, että minkään rahamäärän kaataminen julkiseen TKI-rahoitukseen ei ratkaise sitä, että yritykset tekevät aina päätöksensä TKI-panostuksiin liittyen TKI-toiminnan oletetun kannattavuuden perusteella nimenomaan liiketoiminnan näkökulmasta.

Keskeistä on se, että yritysten liiketoiminnan tulee voida hyvin Suomessa. TKI-toiminta on yksi osa yrityksen liiketoimintaa, jonka täytyy tukea liiketoiminnan ydintä. Jos yrityksen keskeinen liiketoiminta ei ole riittävän kannattavaa Suomessa esimerkiksi TKI-toimintaan liittyvien kansallisten haasteiden vuoksi, yrityksen liiketoiminta saattaa siirtyä sinne missä sillä on paremmat menestymisen mahdollisuudet tai pahimmassa tapauksessa liiketoiminta voi lakata kokonaan. Suomen tulee tarjota yrityksille kokonaisuudessaan kilpailukykyinen ja vakaa toimintaympäristö, jotta yritykset voivat toimia täällä ja panostaa TKI-toimintaan.

On ensiarvoisen tärkeää, että valtion tekemät TKI-panostukset johtavat myös yksityisten TKI-panostusten kasvuun. Pelkkä valtion TKI-rahoituksen kasvattaminen ei lisää talouskasvua ja verotuloja niin paljon, että se rahoittaisi itse itsensä. Tarvitaan myös yksityisiä panostuksia. Valtion TKI-rahoitus pitääkin kohdentaa siten, että se tuottaa vipuvaikutuksen kautta mahdollisimman paljon yksityistä TKI-rahoitusta ja TKI-rahoitus kokonaisuutena kasvaa. Yritysten tekemiin TKI-investointeihin liittyy usein merkittäviä riskejä, joita voidaan pienentää valtion TKI-rahoituksen avulla.

TKI-panostuksia ei saa vähentää heikkenevässä suhdannetilanteessa

Hallituksen esityksessä on esitetty mekanismia, jonka mukaan tulevia valtion TKI-määrärahoja voitaisiin tarkistaa harkinnanvaraisen osan verran alaspäin tai kohdentaa uudelleen, mikäli yksityisen TKI-rahoituksen osuus on ollut vähemmän kuin kaksi kolmasosaa koko TKI-rahoituksesta kolmen uusimman vuositilaston mukaan. Keskuskauppakamari painottaa, että ensisijainen vaihtoehto pitäisi olla uudelleenkohdentaminen siten, että valtion TKI-rahoitus aktivoisi paremmin yksityistä TKI-rahoitusta. Mahdollisuus valtion TKI-rahoituksen osuuden pienentämiseen heikentäisi kannustinvaikutuksia ja ennakoitavuutta, joilla puolestaan voi olla kielteistä vaikutusta yksityisiin TKI-panostuksiin.

Keskuskauppakamari painottaa, että poikkeustilanteissa, joissa BKT äkillisesti, mutta todennäköisesti tilapäisesti laskee, ei valtion TKI-rahoituksen tasoa pidä äkillisesti muuttaa. Usein näissä tilanteissa TKI-panostukset ovat avainasemassa uudelle kasvu-uralle pääsemisessä. Yritysten ja muiden TKI-toimijoiden näkökulmasta TKI-rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat erittäin keskeisiä periaatteita.

TKI-työhön lisää kansainvälisiä osaajia

TKI-toimintaympäristön ennakoitavuus myös lisää Suomen houkuttelevuutta ulkomaalaisten osaajien kohdemaana ja tukee uusien työpaikkojen syntymistä. Samalla kun TKI-rahoitusta pyritään kasvattamaan, pitää myös huolehtia siitä, että Suomi on houkutteleva kohdemaa ulkomaalaisille tutkijoille ja muille osaajille. Tämä edellyttää muun muassa oleskelulupien nopeampaa käsittelyä ja uusia panostuksia osaajien houkutteluun.

Viime vuosina Suomeen on tullut vuosittain hieman alle tuhat tutkijaa kolmansista maista (Lähde: Maahanmuuttovirasto, ensimmäinen oleskelulupa, tieteellinen tutkimus). Vuosina 2016–2017 tapahtunut kasvu on sittemmin lähes pysähtynyt, eikä tieteellisen tutkimuksen perusteella myönnettyjen oleskelulupien määrässä ole tapahtunut merkittävää kehitystä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastojen mukaan ulkomaalaista opetus- ja tutkimushenkilöstöä on ollut suomalaisissa korkeakouluissa vuonna 2021 yhteensä noin 5000. Tämä määrä on kasvanut hitaasti vuodesta 2016 alkaen.

14.11.2022

Keskuskauppakamari huomauttaa, että Suomen pitää panostaa huomattavasti nykyistä enemmän ulkomaalaisten tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden houkutteluun. Korkeakoulujen, tiedelaitosten ja yritysten palvelukseen tarvitaan enemmän kansainvälisiä huipputason TKI-osaajia.

Uusia TKI-panostuksia kohdennettava katvealueisiin

Suomen vahvuus oli pitkään yritysten kanssa tehtävässä TKI-toiminnassa. Valitettavasti finanssikriisi johti TKI-rahoituksen leikkauksiin, jotka kohdennettiin suurelta osin nykyisen Business Finlandin rahoitukseen. Tämä johti tutkimustoimijoiden ja yritysten yhteistyön heikentymiseen. Finanssinkriisin jälkeen valtion TKI-rahoitus on kyllä kasvanut, mutta kasvu on tapahtunut lähinnä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla, ei työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Jos TKI-investointeja tarkastelleen Technology Readiness Levelin (TRL) mukaan, huomataan, että Suomen TKI-investoinneissa on selkeä katvealue TRL-tasojen neljä ja viisi kohdalla eli käytännössä juuri siinä kohdassa, jossa normaalisti julkisen sektorin ja yksityisen sektorin TKI-toiminta kohtaavat. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tulevia TKI-investointeja pitäisi kohdentaa nimenomaan tähän havaittuun katvealueeseen eli korjata soveltavan tutkimuksen rahoitusta. Tämä tarkoittaa käytännössä Business Finlandin yritysten kanssa tehtävän TKI-toiminnan rahoituksen merkittävää lisäämistä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Mikko Valtonen
johtava asiantuntija

Lisätietoja:

Mikko Valtonen
johtava asiantuntija
puh. 040 867 8250
mikko.valtonen@chamber.fi